

Leirfjord kommune

8890 Leirfjord

Saksbehandler, innvalgstelefon

Lill Hildonen, 75531628

Innspill til kommunal planstrategi 2020 -2024 - Leirfjord kommune

Det vises til oversendelse av 29.04.2020 i forbindelse med høring av forslag til kommunal planstrategi for 2020 – 2024.

Fylkesmannen viser til at regjeringen den 14. mai 2019 har vedtatt nye Nasjonale forventninger til den regional og kommunale planleggingen. Som det går fram forventer regjeringen at regional og kommunal planlegging bygger på FNs bærekraftsmål, skal utgjøre en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen. Kommuneplanarbeidet skal derfor legge til rette for en utvikling som er miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig.

Kommuner som myndighetsutøver, tjenesteyter og samfunnsutvikler er **nøkkelaktører** i å realisere bærekraftsmålene i Norge. I planverket legges grunnlaget for den sosiale og fysiske infrastrukturen som påvirker befolkningens levekår og utviklingsmuligheter. Det er et nasjonalt mål å styrke kommuneplanens samfunnsdel, slik at kommunene blir bedre i stand til å løse sine oppgaver som samfunnsutvikler. Den må peke ut en retning både for planleggingen og virksomheten i sektorene, for arealplanleggingen og for økonomiplanen.

Den kommunale planstrategien er et overordnet planverktøy som skal gi politisk prioritering av planinnsatsen og skal omhandle langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunen som samfunnsutvikler og kommunen som tjenesteleverandør.

Planstrategiprosessen bør også bli en anledning for kommunestyrene til å diskutere om kommunen har forutsetninger for å møte fremtidens utfordringer alene, eller om kommunen heller bør bygge en større og sterkere kommune sammen med nabokommuner.

Diskusjonen om utfordringene bør bygge på et mest mulig oppdatert kunnskapsgrunnlag og vi legger derfor ved lenker til en del nyttige databaser som kommunen kan benytte i arbeidet med kunnskapsgrunnlag og utfordringsbilde.

Ressurser/lenker til kommunedata:

www.nykommune.no

www.kommunedata.no

www.kommunedata.no

www.kommunebarometeret.no

www.bedrekommune.no

www.skoleporten.no

www.fhi.no

www.indeksnordland.no

www.ks.no

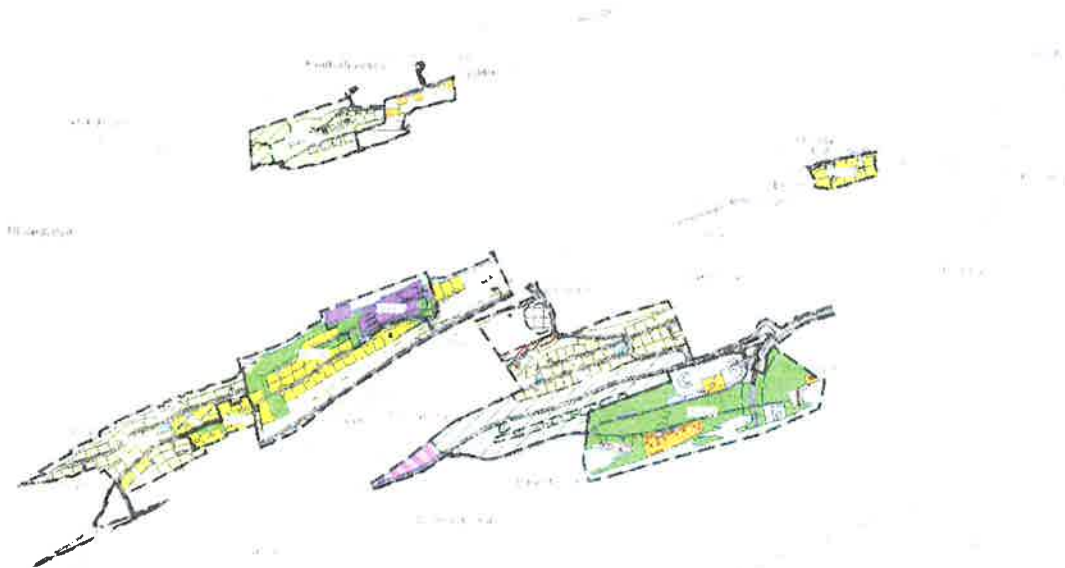
Plan og miljø

Det er viktig at Leirfjord kommune er bevisst på mulighetene for samarbeid med nabokommunene der dette er naturlig og riktig. Vi ser at dere nevner en rekke eksempler på dette, bl.a. Kystplan Helgeland. Behovet for slikt samarbeid vil naturlig gjelde både for utvikling av kommunale arealstrategier og mange fysiske planer, der kommunegrensene ikke danner naturlig skille. Vi ser f.eks. at det er mange som daglig pendler ut av kommunen på arbeidsreiser, og at det her kan være nærliggende å samordne mye fysisk planlegging med Alstahaug. Videre kan det være gevinster å hente på samarbeid om utvikling av felles kunnskapsgrunnlag. Dette gjelder blant annet i klima- og energiplanleggingen, der vi er kjent med at dere har et samarbeid med de andre kommunene i plan- og klimanettverket for Helgeland.

Vi ser at dere også har varslet ny oppstart av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel (brev av 05.05.20). Vi vil her peke på betydningen av at planprosessen knyttet til samfunnsdelen brukes til å utvikle tilfredsstillende arealstrategier som kan videreføres i arbeidet med arealdelen. Dette bør prioriteres tidlig, slik at innspill til arealdelen kan begrenses til områder og forhold kommunen ser at det planmessig er behov for å avklare. Oppstart av arbeidet med arealdelen bør eventuelt avvendes til slike strategier foreligger.

Arealregnskap

Vi kan ikke uten videre slutte oss til konklusjonen i bl.a. pkt. 4.2.3 om at det trengs mer areal for boligbygging i kommunen. Etter det vi kan se er det allerede lagt ut betydelige arealer til formålet i gjeldende planer. Som det går fram av kartutsnittet nedenfor er det bl.a. et betydelig antall tomter som er regulert til formålet på Leines, samtidig som det her også fins store arealer som er lagt ut til boligformål i kommunedelplanen for området. Det kan kanskje heller her synes som om utfordringen her kan bli å legge til rette for en variert boligstruktur som er tilpasset en aldrende befolkning og økt innvandring.

Som grunnlag for eventuelt å foreslå å legge ut nye områder til utbyggingsformål bør kommunen få utarbeidet en oversikt som viser tilgjengelige tomter til utbyggingsformål i områder som er planmessig avklart, et arealregnskap. Ved å sammenholde dette med forventet utvikling og sammensetning i befolkningen, samt forventet arealbehov til blant annet næringsutvikling og boligbebyggelse, kan kommunen avklare det reelle behovet for å legge ut nye arealer til ulike utbyggingsformål.

Slik vi ser det er dette en nødvendig forutsetning, både for å kunne utvikle kommunale arealstrategier og begrunne å ta nye arealer i bruk. Vi viser her til at det er et krav etter forskrift om konsekvensutredninger at aktuelle alternativer i tilstrekkelig grad er utredet, jf. [forskriftens § 19](#). Om planlagt tiltak berører naturmangfold vil denne typen analyser også være nødvendige for å tilfredsstille kravet til begrunnelse i henhold til [naturmangfoldlovens kap II](#) (jf. § 12).

Betydningen av at samfunnsdelen brukes til å klargjøre arealbehovet og utvikle arealstrategier er omtalt i kap. 6 i veileder [T-1492](#) – «Kommuneplanprosessen – samfunnsdelen – handlingsdelen», der bl.a. følgende går fram:

«Samfunnsdelen må inneholde vurderinger av forventet utvikling. Sammenhengen mellom befolkningsvekst og arealbehov må komme tydelig fram. Arealregnskap over utbyggingsareal som ligger inne i gjeldende plan bør presenteres. Analyser av forventet befolkningsutvikling gir føringer for framtidig arealbehov. Behov for utbyggingsareal bør dokumenteres og begrunnes.»

Klima og miljø

Vi ser at klima- og miljø er et av 8 satsingsområder som skal stå sentralt i planarbeidet, og vi merker oss som positivt at det legges opp til et interkommunalt samarbeid om klima og energiplanleggingen, med oppstart i 2020.

Det er av stor betydning at mål og strategier som utvikles i kommunedelplan for klima og energi synliggjøres og videreføres blant annet i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, og at planlagte klimatiltak innarbeides i kommuneplanens handlingsdel / økonomidel. Dette vil også være i tråd med kravene som er gitt i statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, jf. [retningslinjenes kap. 3](#).

Naturmangfold

Arealinngrep er en alvorlig trussel mot naturmangfoldet, og menneskelig aktivitet har blant annet endret 75 % av miljøet på land (jf. [fakta-ark om Naturpanelets første hovedrapport](#)). Som grunnlag for kommunal planlegging kan det med fordel vurderes også å utarbeide en egen kommunedelplan for naturmangfold, slik at områder med særskilt verdi for naturmangfoldet blir tatt hensyn til i den fysiske planlegginga m.v.

Uavhengig av om en slik plan blir utarbeidet bør kommunens naturmangfold, bl.a. i form av viktige områder for biologisk mangfold og landskap, også synliggjøres, både som grunnlag for fastsetting av kommunale arealstrategier i samfunnsdelen og i videre kommunal arealplanlegging. Dette vil også kunne bidra til kommunalt eierskap og forståelse, noe som vil ha stor betydning når press fra bl.a. lokale utbyggingsinteresser skal veies mot naturverdier, som ikke direkte kan måles i økonomiske enheter.

Samfunnssikkerhet

I den kommunale planstrategien bør kommunen ta stilling til behovet for å revidere helhetlig ROS-analyse og overordnet beredskapsplan etter sivilbeskyttelsesloven med tilhørende forskrift. Kommunen kan i planstrategien også prioritere å utarbeide en egen kommunedelplan for samfunnssikkerhet.

For eksempel kan helhetlig ROS-analyse utarbeides som en kommunedelplan. Plan for oppfølging kan utgjøre handlingsdel til en slik plan.

I den kommunale planstrategien bør kommunen ta stilling til hvilke gjeldende arealplaner som bør revideres ut fra hensynet til samfunnssikkerhet. Kunnskap om nye risiko- og sårbarhetsforhold, eller andre forhold som det tidligere ikke har vært tilstrekkelig kunnskap om, kan gi behov for å revidere planer. Særlig vil slik kunnskap kunne tilføres ved kommunens utarbeidelse og oppdatering av helhetlig ROS-analyse, jf. sivilbeskyttelsesloven og tilhørende forskrift om kommunal beredskapsplikt. Etter forskrift om kommunal beredskapsplikt § 3 bokstav b) har kommunen plikt til å vurdere om forhold som er avdekket i helhetlig ROS-analyse bør integreres i planer og prosesser etter plan- og bygningsloven.

Oppvekst og levekår for barn og unge

Av høringsdokumentet går det fram at *oppvekst, barn og unge* er ett av åtte satsingsområder som skal stå sentralt i kommuneplanarbeidet. I tillegg nevnes *levetår, folkehelse og mangfold og kultur og idrett*. Punkt 4.2.6 (s. 15) omhandler Oppvekstmiljø barn og unge. Her går det fram at kommunen vil tenke helhetlig i arbeidet med og for barn og unge. Samfunnsdelen bør inneholde overordnede målsetninger som sikrer at barn og unge ivaretas i all kommunal planlegging.

Av prioriterte planoppgaver i perioden fram mot 2024 ser vi at kommunedelplan oppvekst står oppført til delvis revisjon i 2021. Oppvekstplanen bør ivareta alle barn fra fødselen av, og omfatte hele utdanningsløpet - fra barnehage til og med videregående opplæring. En helhetlig oppvekstplan innebærer at også kultur- og fritidstilbud for barn og unge bør være med. I tillegg bør barnevern-området og kommunens tiltak mot barnefattigdom dekkes her.

Vi minner om flere statlige 'fornyelser' eller endringer som angår barnehage og skole, og som bør tas hensyn til i arbeidet med plan: fagfornyelsen i skolen, varslede endringer i barnehageloven og ny barne- og ungdomskulturmelding (skal legges fram høsten 2020).

I planlegginga for barn og unge på ulike områder er det viktig å ha oppdatert kunnskap om denne gruppa for å identifisere kommunens utfordringer. I planstrategien peker dere på noen viktige utfordringer (7 av 30 identifiserte), der flere av disse angår barn og unge. Vi er kjent med at Leirfjord gjennomførte *Ungdataundersøkelsen* på ungdomstrinnet i 2019, jf. <http://www.ungdata.no/Fylker-og-kommuner/Nordland/Leirfjord>. Disse resultatene bør kommunen bruke som en del av kunnskapsgrunnlaget i videre planlegging.

Også andre portaler kan gi økt lokal kunnskap: På barnehageområdet finnes [foreldreundersøkelsen](http://barnehagefakta.no/) der foresatte får si sin mening om barnehagetilbudet, barnas trivsel og samarbeidet mellom hjem og barnehage. Resultatene blir presentert på <http://barnehagefakta.no/>. Videre vil svar gitt *Elevundersøkelsen*, <https://skoleporten.udir.no/>, som årlig gjennomføres for elever på 7. og 10. klassetrinn, kunne bli brukt som kunnskapsgrunnlag i samfunnsplanlegginga. Undersøkelsen gir informasjon om hvordan elevene opplever skolen på ulike områder.

I det videre arbeidet med kommuneplanene, er det også viktig å tenke på barn og unges medvirkning. For å få til bred involvering og tidlig medvirkning gjennom åpne prosesser, må det tilrettelegges særskilt for barn og unge. Kommunens ungdomsråd, skolens elevråd og barn- og unges talsperson er viktige i den sammenheng. Tips til barn og unges medvirkning er å benytte seg av *MED ungdom i fokus* – <http://ungdom.com/> - som blant annet har som oppgave å bidra til gode prosesser i planlegging ved gjennomføring av medvirkningsarbeid for barn og unge. Denne gruppas arbeid har sitt utspring i Barnekonvensjonen.

Landbruk og reindrift

Utviklingstrekk og utfordringer

På landbruks- og reindriftsområdet bør Leirfjord kommune vurdere hvordan primærnæringene kan bidra til en positiv samfunnsutvikling i kommunen. Regjeringen skriver i de [nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging](#) at et bærekraftig velferdssamfunn er avhengig av at det skapes verdier og arbeidsplasser i hele landet. Landbruket og utmarksressursene er viktige for matproduksjon, bosetting, verdiskapning, kulturlandskap og som grunnlag for nye, grønne næringer. Skogen kan gi positive klimagevinster gjennom opptak av CO₂ og binding av karbon gjennom bruk av tre. Reindriften er mange steder en forutsetning for utvikling av samisk språk og kultur.

Kommunen bør vurdere konkret hvordan landbruksnæringene (jordbruk, skogbruk og reindrift) kan bidra til å løse utfordringer og snu uønskede utviklingstrekk i kommunen.

Planbehov i tilknytning til landbruks- og reindriftsnæringene

Vi ser at Leirfjord planlegger å starte opp arbeidet med kommuneplanen i år, både samfunnsdelen og arealdelen. Kommuneplanen er det viktigste verktøyet kommunen har for å ta strategiske valg og sikre behovene til primærnæringene i kommunen. Det er bra at denne blir oppdatert slik at den er relevant for dagens situasjon og behov.

Kommuneplanens samfunnsdel legger føringer for framtidige prioriteringer og utvikling i kommunen. Tydelige føringer i samfunnsdelen er nødvendig for å sikre ressursgrunnlaget for landbruksnæringene og deres sameksistens med andre næringer og samfunnsinteresser.

Kommuneplanens arealdel legger føringer for framtidig arealbruk og hvilke hensyn som skal sikres ved disponeringen av arealene. Dette er kommunens viktigste verktøy for å sikre ressursgrunnlaget for landbruksnæringene, samt å legge til rette for at disse får mulighet til å utvikle seg.

Interkommunale og regionale planer kan være nyttige i planleggingen av ulike fagområder. Slike planer er særlig relevante for reindriftsnæringa, som drives på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Planene kan bidra til viktige og godt koordinerte arealavklaringer for sammenhengende reindriftsområder.

Andre plantyper som har relevans for landbruksnæringene er strategisk næringsplan og temaplaner for beitebruk, utmarksressurser, mv. Slike temaplaner kan være nyttige som et kunnskapsgrunnlag for annen planlegging. Generelt anbefaler vi imidlertid at strategiske valg og føringer for landbruksnæringene forankres i samfunnsdelen, heller enn at kommunene lager mange ulike temaplaner med egne handlingsdeler. Dette gjør det enklere å samordne satsninger og prioriteringer med andre sektorer og interesser i kommunen.

Universell utforming og boligsosiale hensyn

Fylkesmannen vil be om at prinsippene om tilgjengelighet og universell utforming gjøres gjeldende i all planlegging, slik at samfunnet og de fysiske omgivelser tilrettelegges for alle og gir like muligheter for samfunnsdeltakelse.

I den nasjonale strategien [Bolig for velferd \(2014-2020\)](#) fastsettes nasjonale mål og prioriterte innsatsområder for det boligsosiale arbeidet.

I forslag til planstrategi sies det at *kommunen har identifisert flere boligsosiale utfordringer som omhandler vanskeligstilte på boligmarkedet.*

Vanskeligstilte på boligmarkedet er personer og familier som ikke har mulighet til å skaffe seg og/eller opprettholde en tilfredsstillende bosituasjon på egen hånd. Ofte er det lav inntekt som er årsaken til at de ikke får dekket sine boligbehov, så når folkehelseprofiler viser at mange barn i Leirfjord kommune vokser opp i lavinntektsfamilier, bør kommunen være særlig oppmerksom på disse gruppene.

Å bo dårlig eller å være bostedsløs kan ha store negative konsekvenser for livskvaliteten. Det blir vanskeligere å ta imot og ha nytte av helse-, omsorgs- og velferdstjenester, gjennomføre utdanning og delta i arbeidslivet. En utrygg bosituasjon kan vanskeliggjøre integrering, og veien til kriminalitet, rusproblemer og psykiske vansker kan bli kortere. Særlig alvorlig er det når boligen og bomiljøet ikke bidrar til trygge oppvekstvilkår for barn og unge.

Nettstedet veiviseren.no viser hvordan kommunen kan jobbe med Bolig for velferd i det praktiske.

Folkehelse, helse og omsorg

Levekår, folkehelse og mangfold er tema som er prioritert i kommuneplanarbeidet. Kommunen har valgt ut noen faktorer som anses som de viktigste hovedutfordringer i kommunen.

Forskrift om oversikt over folkehelsen sier at kommunen skal utarbeide et samlet oversiktsdokument hvert fjerde år, som skal ligge til grunn for det langsiktige folkehelsearbeidet i alle sektorer. Oversikten er et svært viktig kunnskapsgrunnlag for planlegging, både på overordnet nivå og sektornivå. Det skal gjøres i forkant av at kommunen utarbeider kommunal planstrategi.

Helsedirektoratet har laget en veileder til et systematisk folkehelsearbeid, som er til stor nytte i dette arbeidet. Veilederen finnes på Helsedirektoratets nettsider www.helsedirektoratet.no

Under prioriterte planoppgaver for Leirfjord kommune finner vi at kommunedelplan for helse og omsorg, som inneholder smittevernplan, ruspolitisk handlingsplan og psykiatriplan skal revideres i 2021. Kommunen lister opp en rekke aktuelle planer innen helse og omsorg, som plan for helsemessig og sosial beredskap, plan for omsorgsarbeid ved katastrofer/ulykker, rehabiliteringsplan og handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Vi vil anbefale at kommunen vurderer å utvide denne kommunedelplanen, slik at alle tjenester innen helse og omsorg inkluderes. En slik helhetlig kommunedelplan kan også ha med andre tema som det ikke er nødvendig lage egne planer for, som helsefremmende og forebyggende arbeid, helsestasjon og skolehelsetjeneste, frisklivsarbeid, lindrende behandling, demens, kompetansebehov og plan for legetjenesten kan inngå som egne kapitler.

Regjeringens strategi for et aldersvennlig samfunn peker på en tydelig kopling mellom eldre sin helse og stedet de bor på. Målet om at eldre skal klare seg selv så lenge som mulig betinger gode lokalmiljøer som legger til rette for dette. Som konkret hjelpemiddel til planlegging har Norske Arkitekters Landsforbund, på oppdrag fra Helsedirektoratet, utarbeidet [håndbok i aldersvennlig stedsutvikling](#). Hensikten er å vise hvilke konkrete muligheter og verktøy kommunen har og hvordan planlegge for at eldre kan være aktive samfunnsdeltakere så lenge som mulig

Den statlige eldreformen «*Leve hele livet*» handler om en bred, tverrsektoriell utvikling og tilrettelegging i kommunene av det aldersvennlige samfunnet. Vi anbefaler dere å tydeliggjøre dette arbeidet i planstrategien.

Vi viser for øvrig til *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, kap. 4 («Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve»)*. Der beskriver regjeringen hvordan de forventer at kommunene ivaretar folkehelsehensyn i planleggingen.

Med hilsen

Egil Johansen (e.f.)
Kommunal- og beredskapsdirektør

Lill Hildonen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Saksbehandlere
Svein Einar Stuen   Klima- og miljøavdelinga
Toril Austvik   Landbruk- og reindriftsavdelinga
Mildrid Svoen
Solveig Hovet   Helse- og omsorgsavdelinga
Gunn E. Johannessen   Oppvekst- og utdanningsavdelinga

Kopi til:

Nordland fylkeskommune   Postmottak Fylkeshuset   8048   Bodø

Tverlandet Grendeutvalg

Elin Stausland Dahle

Valbergveien 4

8890 Leirfjord

Leirfjord kommune

14.05.20

Skoledalsveien 39

8890 Leirfjord

Innspill til planstrategi 2020-2024 Sak 19/1008

Tverlandet Grendeutvalg har samlet seg om følgende innspill til planstrategien for Leirfjord Kommune 2020-2024.

Vi ønsker at det skal tilrettelegges og reguleres for boligutbygging i Tverlandet krets i form av spredt bebyggelse og små boligfelt. Det skal være lett å få fradelt tomt til boligformål.

Vi ønsker at bolighus skal brukes som helårsbolig, ikke som fritidsbolig. Det må legges til rette for at ubebodde hus kan selges, og kommunen bør hjelpe til og oppfordre til dette.

Vi ønsker at veinettet holdes i stand, at stikkrenner holdes åpne og forefallende vedlikehold gjøres, som en forutsetning for å bo i bygda.

Vi ønsker at det tilrettelegges for utbygging av fritidsboliger i områder hvor det er fritidsboliger i dag, og hvor det ikke kommer i konflikt med landbruk eller fastboende.

Vi ønsker ivaretagelse og utvikling av kretsens tur- og naturområder.

Vi ønsker at det kan etableres en småbåthavn i Vedingsbukta.

Vi ønsker at et godt skole- og barnehagetilbud opprettholdes.

Vi ønsker å bli prioritert ved videre utbygging av fibernett.

Vi ser på Tverlandet som ei levende og attraktiv bygd. Det er vedtatt at det skal bygges et nytt stort hovedsykehus i Sandnessjøen og omegn, og Tovåsen er pekt på som en mulig lokalisasjon. Tverlandets

nærhet til et eventuelt nytt hovedsykehus vil øke attraktiviteten til bygda ytterligere, og vi vil være beredt til å ta imot de som vil flytte hit. Vi forventer at kommunen støtter opp om og legger til rette for utvikling av bygda vår.

Med vennlig hilsen

Tverlandet Grendeutvalg

Elin Stausland Dahle, leder

Tor Egil Lunde Ludvigsen

Ståle Valan

Tove Nyland, vara